

INF

-SCOOP

INFO-SCOOP is een maandelijkse uitgave van 101 MIPeI

FEBRUARI 2001

BUSH EN ZIJN BUITENLANDSE BELEID

DE POLITIEKE SITUATIE IN JOEGOSLAVIË: EEN UPDATE

INSTALLATIE NIEUWE SERVISCHER REGERING

PRESEVOALLEI EEN NIEUWE UITDAGING VOOR DE INTERNATIONALE GEMEENSCHAP

INHOUDSOPGAVE

BUSH EN ZIJN BUITENLANDSE
BELEID 3

DE POLITIEKE SITUATIE IN
JOEGOSLAVIE: EEN UPDATE 6

INSTALLATIE NIEUWE SERVISCHE
REGERING 8

PRESEVOVALLEI EEN NIEUWE
UITDAGING VOOR DE INTERNATIO-
NALE GEMEENSCHAP 13

VOORWOORD

De nieuwe Amerikaanse president Bush en zijn Republikeinse regering hebben een aantal voornemens met betrekking tot het buitenlands beleid van de Verenigde Staten die behoorlijk afwijken van de tot nu toe door de Democratische regering-Clinton gevolgde politiek. Wie zijn de hoofdrolspelers en wat voor invloed heeft het op de Balkan?

Een update wordt gegeven over de politieke situatie in Joegoslavië, waarbij tevens uitgebreid de installatie van de Servische regering wordt belicht.

Een opsomming wordt gegeven van de partijen binnen de alliantie alsmede de samenstelling van het kabinet binnen het nieuwe Servische parlement.

In de media verschijnen de laatste weken steeds meer berichten over bloedige aanslagen op Servische burgers in Kosovo (Presevo-vallei). Na beëindiging van het conflict in Kosovo is de etnische onrust alleen maar toegenomen.

Vormt de Presevo-vallei een nieuwe uitdaging voor de internationale gemeenschap?

COLOFON

INFO-SCOOP is een maandelijks uitgave van 101 MIPel.

Adres:

Simon Stevinkazerne,
MPC 41A, postbus 9012,
6710 HC Ede.

Telefoon: 0318-683050/3073/3023

Redactie: Maj Scholten, elnt de
Groot, sgt Kolster & kpl Weidema.

INFO-SCOOP wordt verzonden aan die instanties welke functioneel belang hebben bij actuele informatie. De inhoud van de **INFO-SCOOP** is volledig samengesteld uit open bronnen.

Overname uit deze publicatie is toegestaan mits de bron wordt vermeld. Indien uw adres is gewijzigd, gelieve dit door te geven aan repro 101 MIPel.

(zie bovenstaand adres of telefonisch 0318-683023)

C-101 Mipel
Majoor Scholten

VOOR EEN GEDIGITALISEERDE VERSIE
VAN DE **INFO-SCOOP** ZIJN WIJ OOK TE
VINDEN OP HET INTRANET ONDER HET
VOLGENDE ADRES:

[HTTP://10.32.2.118/DGC/101MIPEL/INFOSCOOP](http://10.32.2.118/DGC/101MIPEL/INFOSCOOP)

VOOR ALGEMENE INFO OVER 101 MIPEL
SURFT U NAAR:

[HTTP://10.32.2.118/DGC/INDEX.HTM](http://10.32.2.118/DGC/INDEX.HTM)

BUSH EN ZIJN BUITENLANDSE BELEID

TLNT DRS. Y. HAANDRIKMAN

Op 20 januari zijn de nieuwe Amerikaanse president George Bush jr. en vice-president Dick Cheney geïnaugureerd. Met hun inauguratie zijn ook een flink aantal nieuwe ministers en andere bewindspersonen aangetreden. Onder andere voor wat betreft de bemoeienissen van de Verenigde Staten met de Balkan (met name Kosovo en Bosnië-Herzegovina) zullen er een aantal ingrijpende beleidsveranderingen plaatsvinden.

In dit artikel wordt eerst een korte beschrijving gegeven van Bush, Cheney en de belangrijkste beleidspersonen uit het zogenaamde foreign policy team: Colin Powell als minister van buitenlandse zaken, Condoleezza Rice als nationale veiligheidsadviseur en Donald Rumsfeld als minister van defensie. Daarna wordt nader ingegaan op de beleidsvoornemens ten aanzien van de Balkan.

Bronnen: CNN, The Economist, Institute for War and Peace Reporting, Internationaal Herald Tribune, Janes Defense Weekly, Janes International Defense, De Volkskrant, Vrij Nederland, Die Welt

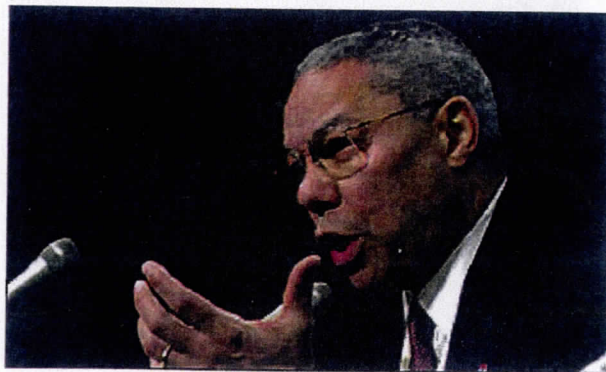
George Bush en Dick Cheney

GEORGE BUSH EN DICK CHENEY

George Bush jr. werd geboren op 6 juli 1946 en werd na zijn studie aan Yale University en Harvard Business School piloot bij de Texas Air National Guard. Na enkele jaren besloot hij het bedrijfsleven in te gaan en hier bleef hij werkzaam tot hij in 1994 gekozen werd tot gouverneur van Texas. In 1986 werkte Bush jr. korte tijd mee aan de eerste presidentscampagne van zijn vader George Bush sr., die in 1990 daadwerkelijk president van de Verenigde Staten werd. Pas toen hij zich namens de Republikeinse partij kandidaat stelde voor de presidentverkiezingen van 2000 kwam Bush jr. in aanraking met buitenlands beleid. Dit beleidsterrein had niet eerder zijn interesse gehad en dat was duidelijk merkbaar in de eerste interviews die hij gaf. Zo zei hij op 16 juni 1999 tegen een journalist van de Washington Post: "If the East Timorians decide to revolt, I'm sure

I'll have a statement", waarmee hij aangaf dat hij er op dat moment nog niets zinnigs over wist te bedenken. Tijdens de campagne wist Bush zich echter met steeds meer gerenommeerde buitenlandse en militaire experts te omringen, die hem bijspijkerden in zijn kennis. Zijn imago werd verder verbeterd toen hij de op politiek gebied door de wol geverfde Dick Cheney als running mate koos. Cheney studeerde in de jaren zestig politieke wetenschappen in Wyoming en vervulde daarna diverse functies onder de presidenten Nixon en Ford. Zijn reputatie werd definitief gevestigd toen hij als minister van defensie in de regering van Bush sr. leiding gaf aan de Amerikaanse operaties in de Golfoorlog.

COLIN POWELL

Colin Powell

Colin Powell trad in 1958 in dienst bij de Amerikaanse landmacht en in de jaren zestig diende hij diverse malen in Vietnam, waar hij onderscheiden werd met een Purple Heart. Tijdens het presidentschap van Reagan werd Powell de senior military assistant van de minister van defensie en in 1987 werd hij nationale veiligheidsadviseur (de functie die nu door Rice wordt bekleed). Twee jaar later werd Powell chef-defensiestaf van de gezamenlijke Amerikaanse strijdkrachten en als zodanig was hij opperbevelhebber van de Amerikaanse troepen tijdens de Golfoorlog. Aanvankelijk was hij het echter niet eens met de operaties tegen Irak en in 1995, toen hij inmiddels buiten dienst was, verklaarde hij tegen de luchtbombardementen op de Bosnisch-Servische stellingen in Bosnië-Herzegovina te zijn. Zijn standpunten worden wel omschreven als de "Powell doctrine", volgens welke militaire interventies bij crises in het buitenland aan strikte eisen moeten worden onderworpen. Zo moet alleen ingegrepen worden indien er Amerikaanse belangen mee gemoeid zijn, er een duidelijke exit-strategy bestaat en het aantal te verwachten slachtoffers niet te hoog zijn. Bovendien moet men snel en met overweldigende kracht ingrijpen zodat overwinning verzekerd is.

DONALD RUMSFELD

De nieuwe minister van defensie Rumsfeld heeft na zijn studie aan Princeton drie jaar als vlieger bij de marine gewerkt. In 1962 werd hij als dertigjarige één van de jongste Amerikaanse Congresleden ooit. Begin 1973 werd hij de Amerikaanse ambassadeur bij de NAVO in Brussel en in 1975 werd hij reeds voor korte tijd minister van defensie. Daarna werkte

Donald Rumsfeld

Rumsfeld lange tijd in het bedrijfsleven, maar hij bekleedde in de tussentijd ook enkele verschillende publieke functies. Zo was hij Reagan's speciale gezant voor het Midden-Oosten en was hij recentelijk voorzitter van een commissie die voor de Amerikaanse regering onderzoek deed naar de dreiging van ballistische raketten voor de Verenigde Staten. In deze laatste functie adviseerde Rumsfeld de regering om een nationaal missile defense system op te zetten, omdat de dreiging van een kleinschalige raketaanval op de VS steeds groter zou worden.

Tijdens zijn eerste periode als minister van defensie woedde de Koude Oorlog nog alom. Rumsfeld ondersteunde Ford's pogingen om een détente met de Sovjetunie te creëren, maar investeerde tegelijkertijd in een uitbreiding van Amerika's conventionele en strategische wapenarsenaal. Al met al lijkt Rumsfeld een voorstander te zijn van concentratie van mensen en middelen op de klassieke militaire verdedigingstaak. Critici vragen zich echter af of Rumsfeld met zijn denkbeelden, die nog voornamelijk uit de Koude Oorlog afkomstig zijn, in staat zal zijn om de huidige Amerikaanse strijdkrachten te moderniseren.

Condoleezza Rice

CONDOLEEZZA RICE

Rice bekleedt de functie van nationale veiligheidsadviseur, de belangrijkste adviseur van de president op het gebied van buitenlands en defensie-beleid. Na haar studie politieke wetenschappen bleef Rice lange tijd aan diverse universiteiten werkzaam en in de jaren tachtig was zij hoogleraar aan de universiteit Stanford. In 1986 werkte zij voor de Defensiestaf in Washington op het gebied van nucleaire strategische planning. In 1989 werd Rice directeur Sovjet- en Oost-Europese zaken

van de nationale veiligheidsraad, waarin ook de president zitting heeft. In deze functie maakte zij van zeer nabij de omwentelingen in Oost-Europa mee en adviseerde zij de eerste president Bush in het beleid ten aanzien van de voormalige Sovjetrepublieken. Na de ambtstermijn van Bush sr. keerde Rice terug naar het academische leven, maar vorig jaar vroeg Bush jr. of zij hem in zijn verkiezingscampagne op het gebied van internationale politiek wilde ondersteunen. In korte tijd wist Rice de kennis van George Bush dusdanig op te vijzelen dat hij zelfs de televisiedebatten met buitenlandspecialist Al Gore wist te overleven.

DE BALKAN

In oktober 2000 ontstond wereldwijd grote commotie nadat Rice, de voornaamste adviseur van Bush, in een interview te kennen had gegeven dat men de Amerikaanse troepen terug wilde trekken uit de Balkan.

Reeds in augustus echter had vice-presidentskandidaat Cheney aangegeven dat, indien Bush en hij gekozen zouden worden, zij een plan op zouden stellen voor de geleidelijke terugtrekking van de G.I.'s uit Bosnië-Herzegovina en Kosovo. *"European allies could take on a bigger share of the burden there. We have global commitments, they don't."*¹ Deze opmerkingen over de grotere verantwoordelijkheid die de Europeanen met betrekking tot de Balkan op zich zouden moeten nemen, moeten wel in perspectief worden geplaatst. Op dit moment vormen de Amerikanen slechts iets meer dan een zesde van het totale aantal militairen dat bij KFOR en SFOR betrokken is. De bijdrage op financieel gebied is zelfs nog kleiner. Toch is het van groot belang dat de Verenigde Staten deelnemen aan deze operaties. Alleen al op psychologisch gebied heeft het grote voordelen als het land met de grootste en meest moderne militaire capaciteiten ter wereld een missie ondersteunt. Daarnaast levert de VS op de Balkan een belangrijk deel van de inlichtingencapaciteit en van de vuursteun vanuit de lucht in de vorm van de Apache-helikopters. Het is maar zeer de vraag of de Europese NAVO-partners dezelfde capaciteiten en personeelsaantallen kunnen leveren indien de VS zijn troepen terugtrekt.

In oktober 2000 bevestigde Rice echter de zienswijze van Cheney en voegde hieraan toe

dat *"Carrying out civil administration and police functions is simply going to degrade the American capability to do the things America has to do. We don't need to have the 82nd Airborne escorting kids to kindergarten."*²

Bush neemt het standpunt in dat humanitaire taken en vredesoperaties zoals die in de Balkan het moraal en de inzetbaarheid van de Amerikaanse militairen aantasten. Voor wat betreft vredesoperaties in het algemeen heeft Bush reeds te kennen gegeven dat hij nooit meer Amerikaanse troepen zal inzetten onder VN-bevel. De Republieken wijzen er op dat de Verenigde Staten het enige land ter wereld is dat mondiale crises, zoals die bijvoorbeeld in het Midden-Oosten en/of de Straat van Taiwan zouden kunnen ontstaan, aankan. Langdurige inzet bij vredesoperaties zou de mogelijkheden en capaciteiten voor dergelijk ingrijpen in de weg staan. Men stelt daarom voor dat de Europese partners van Amerika de crisis-beheersingstaken, o.a. in de Balkan, op zich nemen terwijl de VS zich inzet voor grotere conflicten die zich hoger op het geweldspectrum bevinden. Bush en zijn beleidsmakers zouden de Europese NAVO-lidstaten nog wel willen ondersteunen op het gebied van inlichtingenvergaring en logistiek. Kostunica, de nieuwe president van de voormalige republiek Joegoslavië, heeft reeds aangegeven verheugd te zijn met dit besluit. Hij is blij dat, zoals hij dat noemt, de Europeanen voortaan hun eigen zaken kunnen opknappen zonder bemoeienis van de VS. Deze voorstellen betekenen een unieke breuk met het NAVO-verleden. Deze alliantie heeft zich altijd gekenmerkt door gemeenschappelijk optreden, maar nu wordt gesuggereerd dat men tot een vorm van regionale taakverdeling moet komen. De vraag is echter of Bush en zijn foreign policy team deze voornemens echt zullen doorvoeren indien de NAVO-partners zich hiertegen verzetten. Juist omdat Powell, Rice en Rumsfeld alledrie veteranen uit de Koude Oorlog zijn, zullen zij ervoor waken om de relaties binnen de NAVO niet te laten verslechteren.

¹ Dick Cheney tijdens een toespraak op een school in Fort Lauderdale, Florida.

Te vinden op <http://www.oregister.com/politics>

² Zoals geciteerd in International Herald Tribune, 25 oktober 2000

DE POLITIEKE SITUATIE IN JOEGOSLAVIË: EEN UPDATE

TLNT DRS. Y. HAANDRIKMAN

In de voormalige republiek Joegoslavië zijn, ondanks het feit dat Slobodan Milosevic het veld heeft moeten ruimen, veel problemen nog niet opgelost. Kwesties die spelen zijn bijvoorbeeld de toekomst van de provincie Kosovo, de installatie van een nieuwe regering na de verkiezingen in Servië, de val van de regering in Montenegro en het referendum dat deze republiek over onafhankelijkheid wil organiseren. In dit artikel worden respectievelijk de toestand in Kosovo, Servië, Montenegro en de Joegoslavische federatie als geheel besproken.

Bronnen: BBC News, The Economist, Elsevier, NRC Handelsblad, Radio B92, De Volkskrant.

KOSOVO

Op 15 januari heeft de voormalige Deense minister van defensie Hans Haekkerup de functie van Bernard Kouchner als bestuurder van Kosovo namens de Verenigde Naties overgenomen. Deze sociaal-democratische politicus heeft een ruime ervaring op zowel militair, bestuurlijk als parlementair gebied. Haekkerup was een groot voorstander van de NAVO-bombardementen in 1999 en ziet nu het herstellen van de veiligheid in Kosovo als de belangrijkste prioriteit. Daarnaast zal hij binnen afzienbare tijd verkiezingen voor een parlement in Kosovo moeten organiseren. Al voor zijn aantreden heeft Haekkerup echter te kennen gegeven dat hij van mening is dat dergelijke verkiezingen alleen zin hebben als duidelijk is welke bevoegdheden dit parlement zal hebben. Daar wringt hem nu net de schoen, want terwijl de Albanese meerderheid in Kosovo wil dat het bestuursorgaan vergaande verantwoordelijkheden krijgt, wil Servië (waar Kosovo nog steeds deel van uitmaakt) de bevoegdheden zo beperkt mogelijk houden. Het probleem is namelijk nauw verbonden met de toekomst van deze Servische provincie: een parlement met ruime bevoegdheden is te beschouwen als een belangrijke stap in de richting van volledige onafhankelijkheid voor Kosovo. De internationale gemeenschap heeft nog geen overeenstemming bereikt over deze belangrijke kwestie. Zo heeft de Amerikaanse vertegenwoordiger bij de VN Holbrooke gezegd dat er zo snel mogelijk verkiezingen gehouden moeten worden, zodat de inwoners van Kosovo een democratisch zelfbestuur verkrijgen. Zijn Russische collega is echter van mening dat eerst de details over de werkzaamheden van het par-

ment uitgewerkt moeten worden in samenwerking met Joegoslavië.

SERVIË

Op 23 december 2000 zijn in deze Joegoslavische deelrepubliek vervroegde verkiezingen gehouden. Deze werden georganiseerd nadat de DOS-coalitie (de federale presidents- en parlamentsverkiezingen eerder dat jaar met een overtuigende meerderheid had gewonnen. Het Servische parlement werd op dat moment nog beheerst door de socialistische partij SPS van Milosevic en andere, hem gunstig gezinde partijen. De verwachting was dat de DOS, in Servië aangevoerd door DSP-partijleider Djindjic, een ruime meerderheid van de stemmen zou behalen. De DOS heeft inderdaad meer dan tweederde van de zetels weten te behalen, waarvan 26% naar de DS van Djindjic gaat, 26% naar de DSS van Kostunica en de rest wordt verdeeld onder de zestien kleinere partijen die deel uitmaken van de coalitie. Met deze tweederde meerderheid kan de DOS zonder steun van andere partijen grondwetswijzigingen doorvoeren. De SSJ is de zeer radicale Servische Eenheidspartij die in het verleden werd geleid door de vroegere militieleider en van oorlogsmisdaden verdachte Arkan. Tot ieders verrassing wist deze partij net de kiesdrempel van 5% te behalen, iets wat onder anderen Joegoslavisch Links (JUL) van Mira Markovic en de voorheen belangrijke oppositiepartij SPO van Vuk Draskovic niet is gelukt. De nieuwe Servische regering staat onder leiding van Djindjic, die premier is geworden. Eén van zijn plaatsvervaarders is de voormalige opperbevelhebber van de Joegoslavische

strijdkrachten Perisic. Voor een uitgebreide beschrijving van de samenstelling van de DOS-coalitie en de nieuwe regering verwijs ik naar het artikel van aooi Schuijl elders in deze Infoscoop.

MONTENEGRO

Eind vorig jaar is de regeringscoalitie in Montenegro, bestaande uit de DPS van Djukanovic, de SDP van Rakcevic en de NS van Soc, uiteengevallen. De DPS en SDP willen een referendum over onafhankelijkheid organiseren, maar de NS is het hier niet mee eens en op 28 december stapten haar ministers uit de regering. Montenegro wordt nu bestuurd door een minderheidsregering van de twee eerstgenoemde partijen. Zij genieten in het parlement wel de steun van de liberale partij LSCG, die eveneens voor het houden van een referendum is.

Op 22 april aanstaande zullen er vervroegde parlementsverkiezingen in Montenegro gehouden worden.

De aan de hand van deze verkiezingen te vormen nieuwe regering kan dan vervolgens beslissen of en zo ja wanneer er een referendum over onafhankelijkheid gehouden wordt. In ruil voor deze vervroegde verkiezingen hebben de DPS en de SDP namelijk hun eis voor een referendum op 30 juni aanstaande moeten laten vallen.

Djukanovic heeft in de tussentijd voorgesteld dat Montenegro zich eerst afscheidt van Joegoslavië en daarna een nieuwe, losse verbintenis met Servië aangaat. Alleen een klein aantal beleidsterreinen, bijvoorbeeld defensie en buitenlands beleid, zou op federaal niveau geregeld moeten worden. Kostunica heeft erkend dat de banden tussen Servië en Montenegro geherdefinieerd moeten worden, maar hij vindt dat de oplossing van Djukanovic te ver gaat. Kostunica vreest een precedentwerking, waarbij na Montenegro ook Kosovo, Vojvodina en de Sandzak-regio onafhankelijk zullen eisen. De raad van ministers van buitenlandse zaken van de Europese Unie kwam medio januari bijeen.

Zij heeft Montenegro opgeroepen om af te zien van een onafhankelijkheidsverklaring en het eens te worden met Servië over een nieuwe vorm van federatie.

Dit komt Kostunica goed uit, want indien de Joegoslavische federatie ophoudt te bestaan is hij zijn baan als federaal president kwijt.

DE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

President Kostunica is nog volop bezig om allerlei hervormingen door te voeren. De FRJ heeft zich inmiddels aangesloten bij een aantal internationale organisaties als de VN en de OVSE en ook zijn er met vele landen weer bilaterale diplomatieke betrekkingen aangeknoopt. De medewerking met het Haagse Joegoslavië-tribunaal is echter nog verre van volledig. Kostunica heeft namelijk te kennen gegeven dat Milosevic in Servië berecht dient te worden. Aanklagers en rechters van het tribunaal zouden bij een dergelijk proces toegelaten kunnen worden, maar slechts het Joegoslavisch recht zou volgens Kostunica toegepast kunnen worden. Hoofdaanklaagster Del Ponte is het hier niet mee eens en reisde op 23 januari af naar Belgrado om tot een akkoord te komen. Deze onderhandelingen zijn echter mislukt, omdat Kostunica en andere vooraanstaande politici van mening blijven dat Milosevic eerst in Joegoslavië zelf berecht moet worden (o.a. vanwege verkiezingsfraude). Djindjic heeft echter aangegeven dat hij Joegoslavië niet van Europa wil vervreemden en de uitleveringskwestie dus niet op het spits wil drijven. Een ander hekel punt is de samenwerking tussen de 18 partijen binnen de DOS-coalitie, en met name die tussen de twee grootste partijen DS en DSS. Het is de vraag of dit verband stand kan houden. Sinds het belangrijkste gezamenlijke doel van de DOS, het afzetten van Milosevic, gerealiseerd is, is de rivaliteit tussen de partijen van Djindjic en Kostunica verder toegenomen. Indien Djindjic tot een akkoord weet te komen met Djukanovic over onafhankelijkheid voor Montenegro, is Kostunica zijn baan als federaal president kwijt. Kostunica probeert daarom om Montenegro binnen de federatie te houden, terwijl Djindjic een gematigder opstelling heeft. Het is echter niet te verwachten dat de DOS op korte termijn uiteen zal vallen. Er zullen eerst nog een aantal belangrijke (grond)wetswijzigingen doorgevoerd moeten worden om een definitief einde te maken aan het tijdperk van Milosevic. Hiervoor is de meerderheid die DOS zowel in het federale als in het Servische parlement bezit hard nodig, en de twee belangrijkste rivalen zullen hun meningsverschillen daarvoor voorlopig in de ijskast moeten zetten. (Democratische Oppositie van Servië). Dit samenwerkingsverband bestaat uit 18 partijen, waarvan de twee belangrijkste de DS van Djindjic en de DSS van Kostunica zijn.

INSTALLATIE NIEUWE SERVISCHER REGERING

AOOI SCHUIJL

Met dit artikel wil ik de nieuw gevormde Servische regering de revue laten passeren met een korte profielschets van de belangrijkste ministers en hun eventuele binding met een politieke partij en/of instantie. Allereerst wil ik beginnen met een opsomming van de veelal kleine Servische politieke partijen, verenigd in de oppositiecoalitie DOS, die met succes de verkiezingscampagne tegen het Milosevic-bewind hebben gevoerd. Het is de vraag of na de verkiezingszege de DOS-coalitie bijeen blijft of dat een partij of groepering de coalitie zal doen springen. Wel is het een feit dat er rivaliteit bestaat tussen de federale president Kostunica en de met meer macht beklede functie van premier van Servië, Zoran Djindjic.

Bronnen: Serb Info, BBC News, Center for Free Elections and Democracy (Belgrado), Spiegel on Line, International Herald's Tribune en de Volkskrant.

DEMOKRATSKA OPOZICIJA SRBIJE (DEMOCRATIC OPPOSITION OF SERBIA - DOS)

SAMENSTELLING ALLIANTIE

- **Demokraska stranka DS**
(Democratische Partij - Democratic Party).
Partijleider: Zoran Djindjic

In 1990 opgericht door een groep intellectuelen rond Djindjic en Kostunica. De partij stond in het verleden achter de vereniging van de Republiek Srpska (RS) met Servië. Momenteel ziet de DS zichzelf als een liberale, sterk op Europa gerichte partij.

- **Demokraska Stranka Srbije DSS**
(Democratische Partij van Servië - Democratic Party of Serbia)

Zoran Djindjic

Deze partij is een afsplitsing van de DS. Na een onenigheid binnen de DS verliet Kostunica deze en richtte zijn eigen politieke partij (DSS) op. Gematigd nationalistisch, komt op voor de belangen van de Kroatische Serviërs en het voortbestaan van de Republiek Srpska (RS)

- **Građanski Savez Srbije GSS**
(Burger Alliantie van Servië - Civic Alliance of Serbia) Partijleider: Goran Svilanovic.
Een Burgerrechtenbeweging die ontstond nadat enkele pacifistische en alternatieve groeperingen zich hierin hadden verenigd. Een partij die in de beginfase van haar bestaan niets van het nationalisme moest hebben maar de laatste tijd toch langzamerhand die kant op neigt te gaan.

- **Demokraski Centar DC**
(Democratisch Midden - Democratic Centre)
Deze partij wil meer macht voor het parlement en die van de president beperken. Een partij die als gematigd bekend staat en voorstander is van onafhankelijke media.

- **Demokraska alternativa DA**
(Democratisch Alternatief - Democratic Alternative) Partijleider: Nebosja Covic.
De partij werd in de jaren negentig door de zojuist tot minister benoemde Covic opgericht. Zijn partij staat lijnrecht tegenover elke vorm van extremisme.

- **Nova Demokratija ND**
(Nieuwe Democratie - New Democracy)
Partijleider: Dusan Mihajlovic.
In 1990 ontstaan uit de communistische jeugd-

beweging. Werkte in het verleden samen met de nationalistische SPS en de communistische JUL. Volgens de partij voerde zij als enige 'constructieve oppositie' tegen de radicalen (SRS). Tegenwoordig vaart de partij een naar het Westen gerichte koers.

• **Demohrišcanska stranka Srbije DHSS** (Christen Democratische Partij van Servië - Christian-Democratic Party of Serbia)
Partijleider: Vladen Batic. Partijstreven is democratie, een vrije markteconomie, privé-bezit en dit alles op christelijke grondslag.

• **Socijaldemokratska Unija SDU** (Democratische Unie - Social Democratic Union)
Partijleider: Zarko Korac.

• **Reformska Demokratska Stranka Vojvodine RDSV** (Democratische Hervormingspartij van Vojvodina - Reform Democratic Party of Vojvodina)
Streeft naar een vertegenwoordiging van multi-etnische partijen in de regering van Servië. Staat achter het uitleveren van oorlogsmisdadigers.

• **Socijaldemokratija SD** (Sociaal Democratie - Social Democracy) Partijleider: Vuk Obradovic.

• **Pokret za demokratsku Srbiju PDS** (Beweging voor een Democratisch Servië - Movement for a Democratic Serbia)
De partij wordt geleid door Momcilo Perisic.

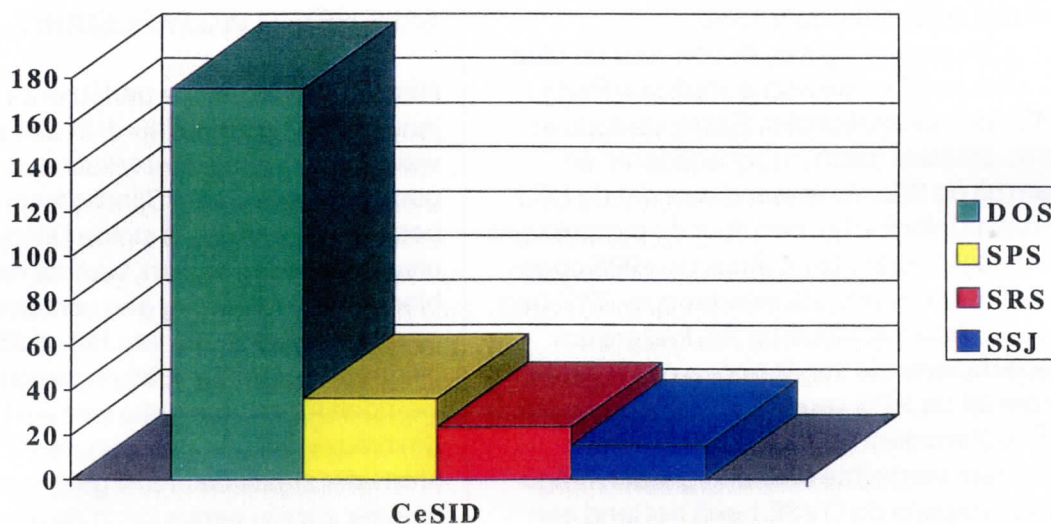
• **Nova Srbija NS** (Nieuw Servië - New Serbia)

• **Vajdasagi Magyarok Demokratius Kozossege DZVM=Servo-Kroatisch/VMDK=Hongaars** (Democratische Unie van Vojvodina Hongaren)
De traditionele partij van de Vojvodina Hongaren werd in 1990 gesticht. Zij had tot doel om de gezamenlijke belangen van de Hongaarse minderheid te beschermen en de autonome status van Vojvodina te herstellen)

• **Liga socijaldemokrata Vojvodine LSV** (Democratische Liga van Vojvodina - Social Democratic League of Vojvodina)

• **Savez vojvodanskih Madara SVM =Servo-Kroatisch UVM=Hongaars** (Unie van Vojvodina Hongaren)
Partijleider: Josef Kasza
Gematigde partij die eveneens streeft naar een

SERVISCHE PARLEMENTSVERKIEZINGEN 2000

autonome status van Vojvodina. Bereid met elke partij samen te werken als dit de minderhedenproblematiek helpt op te lossen.

• **Koalicija Vojvodina** - (Vojvodina Coalitie - Vojvodina Coalition) Coalitieleider: Dragan Veselinov.

Dit is de niet-Hongaarse oppositie in Vojvodina. Deze uit vier kleine partijen bestaande coalitie streeft naar een herstel van de economische onafhankelijkheid van Vojvodina.

• **Koalicija Sumadija KS** (Sumadija Coalition)

• **Srpski Pokret Obnove SPOK**

De zusterpartij van de SPO van Vuk Draskovic in Kosovo. Deze Kosovo-Servische partij wordt geleid door Momcilo Trajkovic.

• **Asocijacija slobodnih i nezavisnih sindikata** (Associatie voor Vrije en Democratische Vakbewegingen - Association of Free and Democratic Trade Unions) / Geen politieke partij maar een vakbond.

DUIDELIJKE ZEGE DOS

De hervormingsgezinde partijen binnen de coalitie Democratische Oppositie van Servië (DOS) hebben de parlementsverkiezingen overtuigend gewonnen. De Servische kiescommissie maakte bekend dat de DOS ruim 64% van de uitgebrachte stemmen heeft behaald. Na de verdeling van de zetels krijgt de DOS een tweederde meerderheid in het parlement en kan dus grondwetswijzigingen doorvoeren. De socialisten (SPS) van de Joegoslavische ex-president Milosevic kwamen niet verder dan zo'n 13%.

Een grote nederlaag was er ook voor de ultranationalisten. De Servische Radicale Partij (SRS) van ultranationalist Seselj slaagde er niet in om haar macht te consolideren en kwam uit op 8%. Verrassend was dat de SSJ (Serbian Unity Party), een door de paramilitaire leider Zeljko Raznatovic Arkan in 1993 opgerichte politieke partij, de kiesdrempel (5%) had gehaald. Arkan adviseerde zijn kiezers om tijdens de federale verkiezingen op 24 september om op de SPS van Milosevic of op Seselj's SRS te stemmen. In januari 2000 werd hij onder zeer verdachte omstandigheden omgebracht. Volgens de OVSE heeft het land een streep gezet onder een lang verleden van

fraude en intimidatie. De verkiezingen (N.B. voor het eerst onder OVSE-toezicht!) verliepen kalm en volgens de regels. Er was geen geknoei met de stembiljetten en de kiezers konden hun mening zonder problemen kenbaar maken, aldus de organisatie.

VERKIEZINGSUITSLAG

Aantal stembureau's: 7040

Geregistreerde kiezers: 5.680.720

Uitgebrachte geldige stemmen: 3.243.584

Opkomst: 58%

Totaal aantal zetels in het Servische parlement: 250

DOS : 64.3% - 176 zetels

SPS : 13.3% - 36 zetels

SRS : 8.7% - 23 zetels

SSJ : 5.6% - 15 zetels

ZETELVERDELING BINNEN DE DOS

Tijdens de verkiezingen werden de stemmen op de DOS uitgebracht en niet op de partijen binnen de coalitie zelf. De verdeling van de zetels werd door de coalitiepartners vooraf vastgesteld en als volgt verdeeld:

DS - (Djindjic) 26%

DSS - (Kostunica) 26%

GSS - (Svilanovic) 5%

ND - (Mihaljovic) 5%

SD - (Obradovic) 5%

DA - (Covic) 4.5%

SPOK - (Trajkovic) 0.5%

De overige kleine partijen kregen ieder tussen de 2.5 en 3.5%.

SAMENSTELLING PARLEMENT

Het nieuwe Servische parlement werd op 25 januari 2001 geïnstalleerd. In een lange zitting werd de door president Milutinovic genomineerde Zoran Djindjic tot premier benoemd. Vervolgens stelde Djindjic een nieuwe regering samen, waarna het parlement hier haar goedkeuring aan verleende. Dit geschiedde door 168 van het uit 250 leden bestaande parlement. 55 parlementariërs stemden tegen. Tenslotte werden Djindjic en zijn nieuwe kabinet geïnaugureerd. Enkele uren later stelde de nieuw gekozen Servische premier als zijn eerste daad de afzetting van het gehate hoofd van de Servische Veiligheids-

dienst Radomir Markovic, één van de belangrijkste medewerkers van ex-president Milosevic. Opvallend is verder het feit dat er in het kabinet liefst zeven vice-premiers zijn benoemd. Hiervan hebben er zes tevens de verantwoordelijkheid voor een ministerie gekregen, wat op zich vreemd is omdat op de betreffende beleidsterreinen ook gewone ministers zijn benoemd. Enkele ministeries worden dus als het ware dubbel bestuurd. Tenslotte kan men stellen dat de nieuwe Servische regering een compromis is tussen een kabinet met louter politici en een (zaken-) kabinet dat uit experts is samengesteld.

Premier

ZORAN DJINDJIC

Premier Djindjic is de leider van de DS. Hij is de voornaamste politiek rivaal van federaal president Vojislav Kostunica in de strijd naar de absolute macht.

Vice-Premier en tevens Minister van Cultuur en Sociale Zaken

ZARKO KORAC

Leider van de SDU staat als gematigd bekend. De psycholoog Korac hoort tot de felste critici van Kostunica's nationalistische ideeën. Hij staat voor een liberalisatie van het onderwijs, arbeid en gezondheid.

Vice-Premier en tevens Minister voor Economie, Landbouw en Lokaal Bestuur

JOSEF KASZA

Kasza is leider van de SVM. Zijn benoeming heeft waarschijnlijk tot doel de integratie van de Vojvodina-Hongaren te bevorderen en de eventuele roep om onafhankelijkheid (zie Kosovo) te smoren. Zijn portefeuille is doelmatig te noemen omdat de provincie Vojvodina de graanschuur van Servië is en aan Belgrado om hervormingen heeft gevraagd.

Vice-Premier en tevens Minister voor Staatsveiligheid

MOMCILO PERISIC

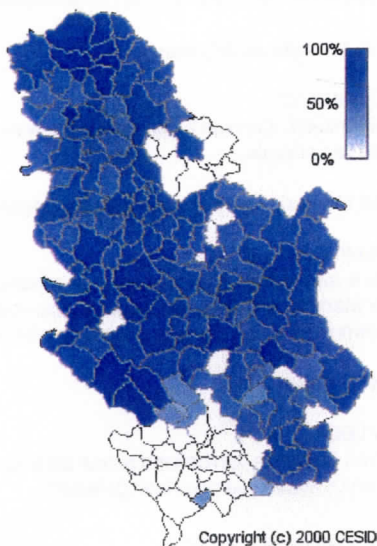
Partijleider van de PDS. De keus voor de voormalige generaal Perisic (Montenegrijn) zou men als controversieel kunnen beschouwen. Hij werd na de burgeroorlog in Bosnië-Herzegovina door Kroatië verantwoordelijk gehouden voor de beschietingen op Zadar (1991). Naar aanleiding van dit feit is hij door het Kroatische gerechtshof tot 20 jaar cel veroordeeld. Ex-generaal Momcilo Perisic verdiende zijn sporen als beroeps militair. Hij was vijf jaar (augustus 1993 tot zijn ontslag in november 1998) opperbevelhebber van het Joegoslavische leger (de VJ). Milosevic zette hem aan de kant omdat de generaal tegen een open confrontatie met de NAVO in Kosovo was. Perisic had de voormalige president al eerder tegen zich in het harnas gejaagd door tijdens de grote demonstraties van 1997 oppositie- en studentenleiders te ontvangen en het leger bij de democratische protesten afzijdig te houden. Na zijn ontslag als militair stichtte hij de PDS en sloot zich vervolgens bij de DOS aan.

Vice-Premier en tevens Minister voor de Bestrijding van Misdaad en Corruptie

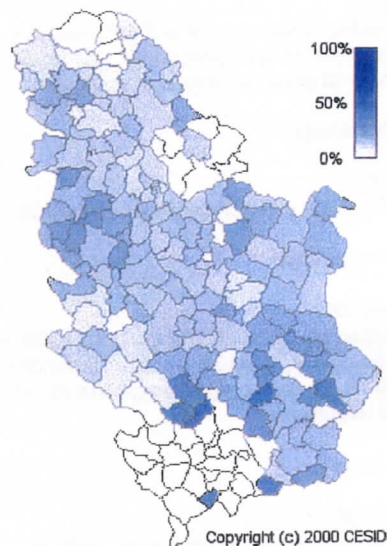
VUK OBRADOVIC

Partijleider van de SD. De voormalig en gerespecteerde generaal heeft geen persoonlijke ervaring op het gebied van de bestrijding van de georganiseerde misdaad in Servië.

SERVISCHE OPSTINAS

Uitgebrachte stemmen op de DOS-coalitie van KOSTUNICA

Uitgebrachte stemmen op de SPS van MILOSEVIC

Vice-Premier en tevens Minister van Staat en Minister van Politieke- en Binnenlandse Zaken

DUSAN MIHAJLOVIC

Voormalige politiemans en huidige partijleider van de ND. Hij heeft tot taak de hervorming en inkrimping van de Servische MUP (speciale politie-eenheden) in goede banen te leiden. Zijn aanstelling tot minister van Binnenlandse Zaken zou van tijdelijke aard kunnen zijn omdat Kostunica en Djindjic er niet in geslaagd zijn een kandidaat te vinden die aan hun beider eisen zou voldoen. Mihajlovic's ND heeft in de jaren negentig deel uitgemaakt van de regeringscoalitie van ex-president Milosevic. Reden waarvoor sommige politici vrezen dat Milosevic-ge trouwen, die nog alom vertegenwoordigd zijn en zelfs nog hun functie hebben behouden, van de gelegenheid gebruik zullen maken om deze minister te chanteren. Hierdoor zouden de hervormingsprocessen gedwarsboemd kunnen worden. Onlangs werd Mihajlovic nog fel bekritiseerd omdat hij generaal Streten Lukic, die voor en tijdens de NAVO-bombardementen commandant van de Servische politie in Kosovo was, tot Hoofd van de Servische reguliere politie had benoemd.

Vice-Premier tevens Minister van Financiën en Economie

NEBOJSA COVIC

Partijleider van de DA. Covic heeft ruime ervaring op het gebied van energie en de metaalnijverheid. Aangesteld als commissaris voor Zuidoost Servië met de opdracht de conflict tussen de etnisch-Albanezen en de Servische gemeenschap in de Presevo-vallei op te lossen.

Vice-Premier tevens Minister zonder Portefeuille

ALEXANDER PRAVDIC

Afkomstig uit Kostunica's DSS. Zijn rol in het kabinet is vooralsnog onduidelijk.

Minister van Justitie

VLADEN BATIC

Partijleider van de DHSS. Batic heeft een graad in het Internationaal Recht. Hij hoort tot de voorstanders van de uitlevering van Milosevic aan het Haagse Tribunaal.

Minister van Financiën

BOZIDAR DJELIC

De partijloze, onafhankelijke zakenman Djelic heeft met succes aan de universiteit van Harvard gestudeerd, waar hij zich o.a. heeft bekwaamd in de gebieden handel en economie.

Minister van Onderwijs

GASO KNEZEVIC

Knezevic is Professor in de Rechten en lid van de GSS.

Minister van Gezondheid

OBREN JOKSIMOVIC

De voormalige legerarts Joksimovic behoort tot de DSS van Kostunica. Zijn benoeming stuitte in eerste instantie op verzet van de coalitie DOS. De persoonlijke bemoeienis van Kostunica voorkwam diens uitsluiting.

Minister van Arbeid

DRAGAN MILOVANOVIC

Minister Milovanovic is niet politiek gebonden en is de enige vakbondsman binnen de regering. Binnen het kabinet beschouwt men hem als ondeskundig en men verwacht dat zijn werkzaamheden door minister Matkovic van Arbeid, Veteranen en Sociale Zaken zullen worden uitgevoerd.

Minister voor Buitenlandse Economische Betrekkingen

GORAN PITIC

Pitic is een onafhankelijke politicus met een imposant curriculum, waaronder economische graden die hij in o.a. Groot-Brittannië heeft gehaald. Hij heeft bijgedragen aan de toetreding van Joegoslavië tot het IMF.

Minister van Arbeid, Veteranen en Sociale Zaken

GORDANA MATKOVIC

De econoom en filosoof Matkovic behoort tot de DS.

Minister voor Transport en Communicatie

MARIJA VUKOSAVLJEVIC

Vukosavljevic is bouwkundig ingenieur en partijlid van de DS. Hij is het voormalig hoofd van de afdeling Buitenlandse Betrekkingen van het Servische Instituut van Transport.

Minister van Constructie

DRAGOSLAV SUMARAC

Bouwkundig ingenieur Sumarac is tevens als professor aan de Universiteit van Belgrado verbonden.

Minister voor Wetenschap en Technologie

DRAGAN DOMAZET

Domazet is werktuigkundig ingenieur en behoort tot de DS.

Minister van Economie en Privatizing

ALEXANDER VLAHOVIC

Econoom en politiek onafhankelijk. De economische experts verzameld in de G-17, die Kostunica in de aanloop naar de presidentsverkiezingen op economisch- alsmede politiek gebied heeft ondersteund, hebben vraagtekens bij de benoeming van deze minister gezet. Reden: Zijn bedrijf zou onder één hoedje hebben gespeeld met staatsbedrijven die Milosevic en zijn vrienden misbruikt hebben voor hun illegale praktijken.

Minister van Landbouw

DRAGAN VESELINOV

Leider van de Vojvodina Coalitie en geliefd bij de boeren uit de Vojvodina, belast met de hervorming van de landbouw.

Minister van Energie en Mijnbouw

GORAN NOVAKOVIC

Politiek onafhankelijk. Een van beste Servische wetenschappers op het gebied van energie.

Minister van Handel, Toerisme en Dienstverlening

SLOBODAN MILOSAVLJEVIC

Milosavljevic is een politiek onafhankelijke econoom die aan het Instituut voor Markt Onderzoek van Belgrado was verbonden. Hij is nauw bevriend met de huidige Servische premier Djindjic.

Minister van Cultuur

BRANISLAV LECIC

De minister van Cultuur is een bekend acteur die in de verkiezingscampagne van DOS een bijdrage heeft geleverd.

Minister van Religieuze Zaken

VOJISLAV MILOVANOVIC

Deze politiek onafhankelijke minister werd door de Servisch Orthodoxe Kerk voorgedragen.

PRESEVOVALLEI EEN NIEUWE UITDAGING VOOR DE INTERNATIONALE GEMEENSCHAP

AOOI SCHUIJL

In de media verschijnen de laatste weken steeds meer berichten over bloedige aanslagen op Servische burgers in Kosovo en in de Presevo-vallei. Na de beëindiging van het conflict in Kosovo is de etnische tegenstelling in de regio niet gestopt doch alleen maar toegenomen. In dit artikel begin ik met de achtergrond van het conflict in de Presevo-vallei. De huidige situatie heeft een belangrijke impact op de gevoelige verhouding van de Internationale Gemeenschap (UNMIK en KFOR) in Kosovo met de Federale Republiek Joegoslavië en de etnische Albanese gemeenschap. Vervolgens aandacht voor de invloed van het conflict op Macedonië en Kosovo. Het uitbreken van een nieuwe golf van etnisch geweld in die regio is, gezien de opgelaaide spanning tussen Macedoniërs en etnische Albanese in het buurland Macedonië, niet ondenkbeeldig. Hoe groot is het geduld van de huidige leiders, federaal president Kostunica en Servisch premier Djindjic, om het conflict in de Presevo-vallei en in Kosovo, op een vreedzame wijze op te lossen? Slaagt de Internationale Gemeenschap erin om het conflict aan de onderhandelingstafel op te lossen? De Joegoslavische regering heeft duidelijk gesteld dat zij niet zal toestaan dat delen van Servië (opnieuw) door Albanese separatisten worden veroverd. Een groot probleem voor UNMIK/KFOR is het feit dat er een toenemende divergentie waarneembaar is tussen henzelf, de Servische bevolking en de Kosovo-Albanese gemeenschap. Waar het Westen probeert een multi-etnische samenleving in Kosovo te garanderen, streven de etnische gemeenschappen hun eigen doelen na. De internationale gemeenschap zal kortom alle zeilen dienen bij te zetten om een nieuwe etnische confrontatie in de regio te voorkomen.

Bronnen: Jane's Defence Weekly, der Spiegel, International Herald's Tribune, Radio Free Europe, Trouw, Volkskrant, NRC-Handelsblad, Südosteuropa en de Frankfurter Allgemeine Zeitung.

Presevo-vallei

De benaming Presevo-vallei voor het grensgebied tussen Kosovo en Servië, is feitelijk verkeerd. Het gebied beslaat namelijk meerdere valleien die worden gevormd door de rivieren Moravica en Binacka Morava. Deze vloeien bij Bujanovac samen en vandaar stromen zij als de Juzna Morava in noordelijke richting verder. De Servische autoriteiten noemen dit gebied Zuidoost-Servië. Hoewel deze term geografisch juist is, herinnert deze omschrijving ongelukkig genoeg aan een periode tussen de beide Wereldoorlogen, toen door Servië met 'Zuidoost-Servië' Macedonië werd bedoeld.

Belgrado ontkende destijds het bestaan van een eigen Macedonische natie. Slechts in een klein aantal Servische publikaties wordt de Presevo-vallei bij haar oude naam: 'Moravsko Kosovo' genoemd. De Albanese noemen de vallei 'Oost-Kosovo', omdat de regio ooit (tijdens de Ottomaanse overheersing) deel heeft uitgemaakt van Kosovo. Na de Tweede Wereldoorlog zocht het Joegoslavië onder president Tito naar een oplossing om de Albanese meerderheid van de bevolking in Kosovo enigszins te reduceren. Men scheidde de overwegend door Albanese bewoonde gebieden in de Presevo-vallei van Kosovo en voegde het bij Servië. In ruil hiervoor werden de overwegend Servische gemeenten Leposaviq en Zubin Potok aan Kosovo toegevoegd.

Deze vruchtbare valleien zijn van strategisch belang. Zij worden door de enige spoorlijnverbinding en verkeersweg die Servië met Macedonië en Griekenland verbindt doorsneden. De Albanese in deze valleien, voor alle duidelijkheid Servische Albanese genoemd, zijn zowel cultureel als linguïstisch nauwelijks van hun Kosovaarse burens te onderscheiden. De politieke ontwikkeling binnen de twee Albanese gemeenschappen alsmede de strategie van de politieke partijen verschillen daarentegen wel. Het grootste deel van de Servische Albanese woont in de gemeenten Presevo (Albanees: Preshevë), Bujanovac (Albanees: Bujanovc) en Medvedja (Albanees: Medvegjë). Volgens de Joegoslavische volkstelling in 1991 (die overigens door de Albanese bevolking van Kosovo en van de gemeenten Presevo en Bujanovac werden geboycot) waren de verhoudingen als volgt:

- Presevo: 38.943 inwoners waarvan 34.992 Albanees (90-95%);
- Bujanovac: 49.238 inwoners waarvan 29.588 Albanees (60-65%);
- Medvedja: 13.037 inwoners waarvan 3.832 Albanees (30%).

De pogingen van de Albanese in deze gemeenten om in de zestiger en zeventiger jaren door middel van een referendum aansluiting bij de autonome provincie Kosovo te krijgen, liepen op niets uit. Zij bleven onder direct bestuur van Servië, vielen onder de Servische wet- en rechtsgeving en genoten derhalve dus niet van de vergaande autonome voorrechten die de Albanese in Kosovo (1974) werden verleend.

HISTORISCHE ACHTERGROND

DE ONTWIKKELING TOT FEBRUARI 1998

De situatie in de gemeenten Presevo, Bujanovac en Medvedja verschilde beduidend met die in Kosovo.

In de jaren 1989 en 1990 waren de Servische Albanese niet betrokken bij de intrekking van de autonome status van Kosovo en de Vojvodina (in 1974 door president Tito in de grondwet bekrachtigd) door de toenmalige Servische president Milosevic.

De situatie van de Albanese veranderde pas na het einde van het communistische éénpartijstelsel in Joegoslavië.

Aan het einde van de jaren tachtig dwongen oppositiegroepen in Joegoslavië de Joegoslavische Communistenbond tot politieke hervormingen en een parlementaire democratie met meerdere partijen. Hierdoor kregen ook de Albanese in Zuid-Servië de mogelijkheid om hun eigen politieke partijen op te richten. In tegenstelling tot de grote Kosovo-Albanese politieke groeperingen probeerden de Servische Albanese, door deel te nemen aan de staatsinstituties, de positie van hun lotgenoten te verbeteren.

De Albanese partijen in Zuid-Servië namen zelfs aan de Servische parlaments- en gemeenteraadsverkiezingen deel.

Riza Halimi
Burgemeester van Presevo

POLITIEKE PARTICIPATIE

In 1990 werd in Zuid-Servië de eerste Albanese politieke partij opgericht, de 'Partij van Democratische Actie' (Albanese afk. PVD - Servische afk. PDD) opgericht, die later tot de grootste etnisch-Albanese partij in deze regio wist uit te groeien. Enkele andere Albanese partijen zijn de 'Democratische Partij voor Albanen' (Albanese afk. DPSH - Servische afk. DPA) en de Parlementaire Partij (PP). De partijprogramma's ontlepen elkaar niet zoveel en streefden primair naar een verbetering van de leefomstandigheden van de Albanen in de regio. Bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1992 wonnen de Albanese partijen in Presevo, waarbij Riza Halimi (PVD) tot voorzitter in de gemeenteraad werd gekozen. De Socialistische Partij van Servië SPS van Milosevic boycotte overigens deze verkiezingen in Presevo.. In 1996 herhaalde de PVD haar succes en Halimi werd als burgemeester van Presevo geïnaugureerd. Bij de Servische parlementsverkiezingen in september 1997 slaagde een coalitie van de PVD en DPSH erin om zelfs een zetel in dat parlement te bemachtigen.

FRUSTRATIE

De deelname aan het Servische politieke leven hield echter niet in dat de etnisch-Albanese partijen volwaardig konden functioneren.

In het bijzonder waren de pogingen van het centrale gezag in Belgrado om het gemeentelijke zelfbestuur in Presevo voortdurend te frustreren, de Albanen een doorn in het oog. De door Belgrado benoemde Servische gouverneur van het district Psinjski, waartoe Presevo hoort, greep verschillende malen in bij aangelegenheden die feitelijk op gemeentelijk niveau thuishoren, waarmee hij de facto tegen de Servische wetgeving zondigde. Op grond van deze 'bemoeienissen' konden de door de Albanen gecontroleerde bestuursorganen van Presevo hun wettig verkregen bestuurlijke bevoegdheden niet uitoefenen. Verder werd de discriminatie ook op het kiessysteem toegepast. In de gemeente Bujanovac bijvoorbeeld: hier waren in de Servische districten 150 tot 200 stemmen voor een gemeenteraadszetel nodig. In de Albanese districten waren voor diezelfde zetel 600 tot 1500 stemmen benodigd. Illustratief was tenslotte ook het feit dat slechts 30% van de zetels door Albanen afgevaardigden mocht worden bekleed, terwijl in de gemeente Bujanovac toch 60% van de bevolking uit Albanen bestaat. Daardoor werd in deze gemeente de Albanen een meerderheid in de gemeenteraad ontnomen. Het conflict was geboren.

DOELSTELLING

Het uiteindelijke streven van de Albanese partijen in Zuid-Servië was een 'politiek- territoriale autonomie' met de optie zich bij Kosovo aan te sluiten.

In een in maart 1992 gehouden referendum bleek dat het merendeel van de Albanese bevolking dit streven steunde. Gedurende de laatste jaren realiseerden de Albanese partijen zich dat dit politieke doel geen haalbare kaart bleek. Derhalve wordt nu gestreefd naar een 'autonome status binnen de deelrepubliek Servië', met een eigen Albanese politie, zelfbestuur, een versterkte inbreng in de economische aangelegenheden en verbeterde gezondheids- en onderwijsinstellingen. Hiermee is de optie om bij Kosovo te worden gevoegd definitief losgelaten. Een heel belangrijke stap die de Internationale Gemeenschap zal sterken in haar streven een wijziging van bestaande grenzen met alle middelen te voorkomen.

GROUND SAFETY ZONE (GSZ)

De GSZ is een vijf-kilometer brede gedomilitariseerde veiligheidszone rond Kosovo, waar geen Servische militaire eenheden, buiten de reguliere politie-eenheden om, mogen opereren.

Op 9 juni 1999 werd, na de beëindiging van de NATO-luchtacties tegen de Joegoslavische Federatie, een overeenkomst tussen de NAVO en de Joegoslavische strijdkrachten (VJ) gesloten. Deze overeenkomst 'Military Technical Agreement' (MTA) genoemd, werd op 3 juni '99 door de Finse president (en onderhandelaar namens de EU) Ahtisaari aan de toenmalige Joegoslavische president Milosevic voorgelegd en vervolgens door het Servische parlement en de federale regering aangenomen. Met de stationering van een internationale troepenmacht (KFOR) zou de internationale gemeenschap de verantwoording nemen over de veiligheid in Kosovo. In de MTA werd ook vastgelegd dat er rond Kosovo een bufferzone zou komen die een eventuele confrontatie tussen Joegoslavische (para-) militaire eenheden en de Albanese bevolking zou voorkomen. Een zone van 25 km (Air Safety Zone) rond Kosovo beperkt het optreden van de VJ-luchtmacht.

In de Joegoslavische media wordt nu gepleit voor een bijstelling van deze afspraken. Tot nu toe zijn er aan Servische zijde meer dan tien agenten gesneuveld, negen burgers vermoord en tientallen gewonden gevallen. Meer dan tien dorpen zijn onder 'controle' van het UÇPMB geraakt. Na de val van Milosevic namen de rebellen razendsnel de zone om nog voor de Servische verkiezingen in december hun positie te consolideren en de internationale gemeenschap voor een voldongen feit te stellen.

De VJ heeft troepenversterkingen gestuurd die zich aan de rand van de zone hebben gepost, maar tot op heden (nog) niet hebben geïntervenieerd. Wel zijn VJ-tanks en houwitsers in stelling gebracht. Volgens generaal Vladimir Lazarevic, commandant van het 3e Leger, is het hieraan te danken dat het UÇPMB haar acties 'slechts' binnen de zone heeft kunnen voeren. Opvallend is de aanwezigheid van de PJP, de speciale anti-terreureenheden, van het Servische Ministerie van Binnenlandse Zaken, die ook tijdens het conflict in Kosovo hebben opgetreden.

Mouwembleem

UÇPMB

OORSPRONG

De afkorting UÇPMB staat voor 'Ushtria Clirimate e Preshevë, Medvegjë e Bujanovc' - (Bevrijdingsleger voor Presevo, Medvedja en Bujanovac). De UÇPMB-strijders zijn hoofdzakelijk voormalige UÇK-strijders afkomstig uit de Drenica-vallei (Kosovo). Het doel van de beweging is de aan Kosovo grenzende vallei in Zuid-Servië bij Kosovo te trekken. Hiertoe ronselt de beweging potentiële strijders in Kosovo (waaronder ook werkloze ex-UÇK-strijders) waarbij geweld niet wordt geschuwd! Haar schijnbaar succesvolle optreden heeft de beweging vooral te danken aan de beperking van de bewegingsvrijheid van het Joegoslavische leger (zie verder MTA). De rebellen stuiten op betrekkelijk weinig weerstand doordat alleen lichtgewapende Servische politieagenten de zone mogen betreden. Het UÇPMB beperkt haar optreden dan ook nagenoeg tot binnen de 'veiligheidszone' en wordt met wapens en munitie vanuit Macedonië en Kosovo bevoorrad. De wapens uit Kosovo komen uit UÇK-arsenalen die tijdens de ontbinding van het UÇK waren verstoep. Ofschoon het UÇPMB en de Albanen uit Zuid-Servië met het voormalige UÇK geassocieerd worden, zijn er wel degelijk grote verschillen met de Kosovo-Albanen:

- In tegenstelling tot de Kosovo-Albanezen die het regime van Milosevic boycotten deden de Albanese in Zuid-Servië wel mee aan de Joegoslavische en Servische verkiezingen en hadden ook vertegenwoordigers in het Servische parlement. In de lokale besturen in Zuid-Servië waren zelfs Albanese vertegenwoordigd;
- In Kosovo werd het UÇK tijdens het conflict breed gesteund door de Albanese bevolking. In Zuid-Servië moeten de Albanese absoluut niets hebben van het UÇPMB. De Albanese burgemeester van Presevo, Riza Halimi vindt die beweging zelfs 'volstrekt onaanvaardbaar'. De Raad voor Presevo, Medvedja en Bujanovac (PÇPMB) is de politieke arm van de Albanese guerrillabeweging in de Presevo-vallei. Deze raad heeft onlangs om internationale bemiddeling gevraagd om het geweld in het grensgebied van Kosovo met het zuidoosten van Servië te beëindigen. Volgens Tahir Dalipi, een politiek woordvoerder namens de raad en voormalig Servisch parlamentslid, dient de Internationale Gemeenschap druk op Joegoslavië uit te oefenen om tot een politieke oplossing te komen. 'De Serviërs willen terugkeren naar de situatie van voor de bombardementen (van de NAVO '99), dat is echter onmogelijk', aldus Dalipi. De politieke raad wordt geleid door Jonuz Musliu, die ook een vreedzame oplossing van het conflict voorstaat.

ESCALATIE

De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR maakte zich ernstig zorgen na berichten over de oplopende spanningen tussen de Servische en etnisch-Albanese inwoners in de Presevo-vallei. Rond maart (2000) smeekten volgens deze organisatie honderden etnische Albanese uit Presevo in Gnjilane, de meest nabije stad in Kosovo, om hulp. Sinds vorig jaar juni zijn, uit angst voor Servische tegenacties en de terreur van het UÇPMB, 6000 etnische Albanese uit Presevo, Bujanovac en Medvedja gevlucht. Er zouden er nog tussen de 60.000 en 70.000 zijn achtergebleven.

De vluchtelingen maakten volgens de UNHCR melding van een toegenomen concentratie van Servische militairen en politie in het gebied. Algemeen spraken zij van intimidatie, mishandelingen, confiscatie van huizen en appartementen, gedwongen militaire dienst, bedreiging met verkrachting en afpersing van geld. Het zijn voornamelijk jonge gezinnen die hun have en goed verlieten omdat de veiligheidssituatie naar hun zeggen voor etnische Albanese „ondraaglijk” was geworden.

Oorspronkelijk was er in dit gebied een kleine Albanese rebellengroepering actief, die zei de dorpelingen in de regio tegen de brute aanvallen van de Servische politie te willen beschermen.

In eerste instantie bestond deze groep uit zo'n

Servische bus na de aanslag bij Podujevo

veertig strijders die momenteel uitgegroeid is tot 500-800 goed bewapende strijders. Tegen het einde van de NAVO-luchtacties ontstonden de eerste schermutselingen tussen Servische politieagenten en voormalige UÇK-strijders in de Presevo-vallei. Deze schermutselingen bereikten een gewelddadiger niveau op 22 november 2000 toen het inmiddels gevormde UÇPMB een Servische politiepost met mortieren en machinegeweren aanviel. Hierbij werden vier Servische politieagenten gedood.

Het UÇPMB opereert in vier zones, twee tussen Bujanovac en Gniljane, een rond Presevo en de vierde in de omgeving van Konculj en Lucane. Een van hun leiders is Shefqet Musliu (voormalig commandant van het UÇPMB uit Dobrosin). In de door hen gecontroleerde dorpen heeft het UÇPMB controleposten ingericht en lopen gewapende leden van het bevrijdingsleger gewoon op straat.

Langs de grens met Servië vielen eind januari nog een dode en acht gewonden. Voor het eerst werden Joegoslavische militairen, die zich aan de rand van de gedemilitariseerde zone ophielden, door het UÇPMB met machinegeweren en mortieren onder vuur genomen. Een viertal Joegoslavische militairen raakte na een granaataanval op hun voertuig gewond. Tot dusverre waren alleen Servische politieagenten en burgers het doelwit van de aanslagen.

Op 28 december 2000 werd er een bestand tussen de VJ en de leider van het UÇPMB, Shefqet Musliu gesloten. Desondanks is het nog maar de vraag of alle subfracties van de beweging zich, gezien enkele nieuwe incidenten, hieraan zullen conformeren omdat het leiderschap van Musliu betwist wordt.

MACEDONIË

Begin dit jaar heeft de belangrijkste etnisch-Albanese politicus in Macedonië, Arben Xhaferi, in alle toonaarden ontkend dat het UÇPMB vanuit Macedonië zou worden ondersteund. Volgens hem is de situatie in de vallei ontstaan door de 'politiek van de voormalige Joegoslavische president Milosevic'. Xhaferi benadrukte dat hij een multi-etnisch Macedonië en een onafhankelijk Kosovo voorstaat om niet alleen de stabiliteit in Macedonië maar in de hele regio te garande-

ren. Tenslotte veroordeelde hij de acties van het UÇPMB waarbij hij vond dat 'sommige lieden te ver zijn gegaan'.

De voormalige minister van Binnenlandse Zaken van Macedonië, Pavle Trajanov, zei begin februari nog dat ook in Macedonië Albanezen worden gerekruteerd. Volgens het Joegoslavische persbureau Tanjug zou Trajanov over betrouwbare informatie beschikken dat de rekrutering wordt georganiseerd door de Democratische Partij van Albanezen, die overigens deel uitmaakt van de regering van Macedonië.

Sinds de terreur van het UÇPMB in de Presevo-vallei zijn meer dan vijfhonderd etnische Albanezen via de grenspost Tabanovce (omgeving Kumanovo) naar Macedonië gevlucht. In het plaatsje Tearca, ongeveer zeven kilometer ten oosten van Tetovo, werd eind januari van dit jaar een Macedonische politiepost door rebellen van het 'Volks Bevrijdings Leger' UÇK met automatische wapens en granaten bestookt. Hierbij werd een agent gedood en raakten drie agenten gewond. Na de opheffing van het UÇK in Kosovo, hebben etnische Albanezen de term UÇK opnieuw tot leven gebracht. In een aan de Macedonische media en een Albanees persagentschap in Keulen gefaxt bericht (23 januari jl.) ondertekend met 'communiqué nr. 4' heeft deze beweging aangegeven dat het 'zou strijden totdat alle Albanese volkeren zijn bevrijd'. Hierin gaf de beweging aan dat de actie bewust kleinschalig was gehouden met de bedoeling dit als een 'waarschuwing tegen de Macedonische bezetter en hun Albanese collaborateurs', moest dienen.

Er wonen in Macedonië ongeveer twee miljoen Albanezen (een kwart van de bevolking). Sinds de onafhankelijkheid van Macedonië (1991) zijn bovendien in alle tot nu toe gevormde regeringen Albanezen vertegenwoordigd geweest. Hoewel de verhouding tussen de Slavische en de Albanese bevolkingsgroepen nooit van enige spanning gevrijwaard was, bleef een dialoog altijd mogelijk. Zo zal de regering binnenkort de legaliteit van een etnisch-Albanese universiteit in Tetovo, met een eigen Albanese cultuur en taal, erkennen. Nochtans komen de aanslagen de regering nu bijzonder slecht uit. In november van het afgelopen jaar ontstond er bijna een politieke crisis omdat het liberale Democratische Alternatief (DA) besloten had uit de regering van de

conservatieve premier Ljupo Georgievski te stappen. Het lukte Georgievski om een regeringscrisis te voorkomen door een coalitie aan te gaan met de Liberale Partij. Daartoe voegde zich ook de tweede Albanese partij in grootte, de Partij van Democratische VoorSpoed (PPD). In zijn kabinet waren de Albanese al politiek vertegenwoordigd door de Democratische Partij van Albanese (PDSH) onder Arben Xhaferi. De Albanese politici hebben zich nog niet over de extremistische aanslag in Tearca uitgelaten.

De bloedige aanslag heeft de angst van de Macedonische bevolking versterkt. Naast de vraag of het land uit de economische malaise raakt en of de politici nog te vertrouwen zijn, is de angst waarmee de Macedoniërs sinds de onafhankelijkheid in 1991 leven, gestegen: Wat komt er van ons land terecht wanneer het door de Albanese bevolking in het westen van het land gedomineerde deel zich wil afscheiden?

VERWIJTEN FEDERATIE RICHTING INTERNATIONALE GEMEENSCHAP

De Servische premier, Zoran Djindjic, heeft na zijn benoeming het idee geopperd om militair tegen de rebellen van het UÇPMB in Zuid-Servië op te treden. President Kostunica floot hem echter terug en riep zijn medewerkers op om zich te onthouden van het 'roeren met de oorlogstrom'. 'Het is gevaarlijk en onverantwoordelijk om extremisme met extremisme te beantwoorden'. Kostunica pleitte voor een diplomatieke oplossing. Kostunica heeft de VN eerder gevraagd de veiligheidszone op te heffen, of tot één kilometer terug te brengen. De Servische autoriteiten verwijten de internationale vredesmacht KFOR zich onvoldoende in te spannen om de jongste golf van geweld in het zuiden van Servië te keren. KFOR-eenheden vervullen niet hun plicht om etnisch Albanese opstandelingen te ontwapenen en de aanvoer van wapens naar de bufferzone tussen Kosovo en de rest van Servië te verhinderen, aldus de burgemeester van de grensplaats Bujanovac. De federale minister van Buitenlandse Zaken, Goran Svilanovic, vroeg na het zoveelste incident (29 januari 2001) om een spoedzitting van de Veiligheidsraad van de VN. De Veiligheidsraad zou volgens hem moeten overgaan tot een 'krachtige veroordeling van de terroristische aanslagen en het

UÇPMB

straffen van de schuldigen'.

KFOR heeft de troepen aan de grens tussen Kosovo en Zuid-Servië in verhoogde staat van paraatheid gebracht en inmiddels zijn meer dan 120 vermeende strijders van de UÇPMB gearresteerd. KFOR schat dat gedurende de afgelopen maanden tussen de 500 en 800 Albanese strijders in de gedemilitariseerde zone zijn geïnfiltreerd. De KFOR-eenheden uit de Amerikaanse sector (MNB-East -Hoofdkwartier in het Camp Bondsteel) hebben hun patrouillegang aan de grens uitgebreid en zijn met ca. 250 Britse militairen versterkt. De Amerikaanse ambassadeur in Belgrado, William Montgomery, prees de Joegoslavische pogingen om de huidige crisis niet uit de hand te laten lopen doordat het vooralsnog afziet van militair ingrijpen.

VERWACHTING

De Europese Unie (EU) en de Organisatie voor Vrede en Stabiliteit in Europa (OVSE) hebben bureaus in de Presevo-regio geopend. Een verdere uitbreiding van ongewapende waarnemers wordt in overweging genomen. De Servische regering is bereid de rechten en de economische situatie van de etnische Albanese in de Presevo-vallei te verbeteren. Nebosja Covic, vice-premier (en tevens Minister van Financiën en Economie van Servië) werd tot Commissaris voor Zuidoost Servië benoemd. In deze hoedanigheid kwam Covic met een voorstel dat een einde kan maken aan de bloedige onlusten in Zuid-Servië. Covic wordt hierin gesteund door een andere belangrijke onderhandelaar, Rasim Ljajic, een moslim uit de Sandzak-regio (een gebied gelegen tussen Servië en Montenegro).

Het voorstel houdt in dat de etnisch-Albanese minderheid in drie fasen van economische en maatschappelijke steun zal worden voorzien.

- Ten eerste zal de etnisch-Albanese bevolking in de Presevo-vallei bij het lokale bestuur worden betrokken. In dit traject worden tevens hun culturele- en constitutionele rechten bezien;
- Vervolgens dient de gedemilitariseerde bufferzone door beide partijen worden gerespecteerd. Dit houdt in dat het UÇPMB zich uit die zone terugtrekt, of zich laat ontwapenen;
- Tenslotte zullen de economische, sociale en politieke omstandigheden in Zuid-Servië worden verbeterd. Aangetekend dient te worden dat de Servische regering het recht voorbehouden blijft om in te grijpen wanneer de etnisch-Albanese rebellen hun terroristische acties continueren.

Op 7 februari jl. werden deze voorstellen in een vredesplan verpakt en vervolgens ook door de federale Joegoslavische regering goedgekeurd.

De belangrijkste vertegenwoordigers van etnisch-Albanese groeperingen en politieke partijen maakten bekend een dialoog niet uit de weg te gaan.

Daartoe werd een uit negen personen bestaande etnisch-Albanese onderhandelingsdelegatie samengesteld. In deze delegatie zitten de vertegenwoordigers van het UÇPMB (drie personen) en de politieke partijen en groeperingen. Een dag later werd bekend dat het vredesplan door het onderhandelingsteam van de etnische Albanezen van de hand is gewezen. Niet alleen het UÇPMB wees dit van de hand, maar ook de Democratische Verenigde Partij van Albanezen vond het plan 'onaanvaardbaar'. De andere Albanese partij in Zuid-Servië, de Partij voor Democratische Actie (PVD) heeft nog niet gereageerd. Het UNMIK en de Internationale vredesmacht KFOR hebben dit plan verwelkomd en verwachten dat de gematigde fractie binnen de etnische Albanezen dit alsnog in een latere fase zal accepteren. De internationale gemeenschap kan in ieder geval deze situatie niet op zijn beloop laten.

Een mogelijkheid is om meer Europese waarnemers naar de regio te sturen.

Verder dient KFOR de grens tussen Kosovo en Servië beter af te grenzen om wapentransporten en illegale infiltraties van strijders vanuit Kosovo te voorkomen. Het VN-bestuur UNMIK in Kosovo kan de Kosovaarse leiders onder politieke druk zetten. Wanneer het geweld in de bufferzone verder escaleert, wordt het Westen gedwongen te kiezen tussen zelf de orde met geweld trachten te herstellen, of Joegoslavië toestaan zijn leger het gebied in te sturen. Dit laatste zou echter ingrijpende gevolgen kunnen hebben. Met name een nieuwe stroom vluchtelingen richting Kosovo, gevolgd door wraakneming op Kosovo-Serviërs.

Tenslotte zou KFOR door de etnische Albanezen als bondgenoot van Servië worden beschouwd met als gevolg eveneens deelgenoot van de bloedige aanslagen te worden.

Tot slot is het geenszins zo dat de meerderheid van de Albanezen in de Presevo-vallei voor een aansluiting bij Kosovo is en helemaal niet voor het creëren van een Groot-Albanië. Een onafhankelijk en democratisch Kosovo, waarbij de rechten van de minderheden gerespecteerd worden, met open grenzen met Macedonië, Servië, Albanië en Montenegro, kan een bijdrage leveren aan een belangrijke stabiele situatie op de Balkan. Aldus de mening van Ibrahim Rugova, die al meer dan tien jaar in Kosovo een geweldloze oplossing van het etnische conflict propageert. De illusie van een Groot-Albanië is niets anders dan een utopie. Net als in het verleden kan die optie ook nu noch onder de Albanezen in Kosovo, noch in Macedonië, noch in Albanië op een meerderheid rekenen.